

**Vybraná judikatúra Európskeho
súdu pre ľudské práva
v prípadoch domáceho násilia,
ktoré skončili úmrtím**

Mgr. Magdaléna Musilová, LL.M., PhD

Vybraná judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva v prípadoch domáceho násilia, ktoré skončili úmrtím

Autorka: Mgr. Magdaléna Musilová, LL.M., PhD.

Grafická úprava: Marta Gálvez Riudor

Štúdiu realizovalo:

 <p>možnosť voľby FREEDOM OF CHOICE</p>	<p>Možnosť voľby o.z., Medená 5, 811 02 Bratislava www.moznostvolby.sk https://www.facebook.com/MoznostVolby https://www.facebook.com/istanbulsky.dohovor</p>
--	---

Realizované s finančnou podporou Ministerstva spravodlivosti SR v rámci dotačného programu na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práv a slobôd a na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie. Za obsah tohto dokumentu je výlučne zodpovedná Možnosť voľby.

Text neprešiel jazykovou korektúrou.

Copyright ©, 2021: Možnosť voľby, autorky

OBSAH

Úvod	5
1. Európsky súd pre ľudské práva a Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd	6
2. Povinnosti štátov zabezpečiť ochranu práv uvedených v článku 2 Dohovoru	9
2.1 <i>Osmanov test</i>	10
3. Prehľad vybranej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práve v prípadoch domáceho násillia, ktoré skončili úmrtím – judikatúra ESĽP ohľadom článku 2 Dohovoru (právo na život)	12
3.1 <i>Kontrová proti Slovensku</i>	13
3.2 <i>Opuz proti Turecku</i>	16
3.3 <i>Talpis proti Taliansku</i>	23
3.4 <i>Kurt proti Rakúsku</i>	28
4. Vývoj Osmanovho testu	37
Záver	40

„Problematika domáceho násillia, ktoré môže mať rôzne podoby od fyzického cez psychické alebo verbálne týranie, je všeobecným problémom, ktorý sa týka všetkých členských štátov, a ktorý nie vždy vypláva na povrch, pretože sa objavuje v rámci súkromných vzťahov alebo uzavretých okruhov a nepostihuje iba ženy. Európsky súd pre ľudské práva potvrdzuje, že aj muži môžu byť obeťami domáceho násillia, a že v skutočnosti sú týmto fenoménom zasiahnuté aj deti, či už priamo alebo nepriamo.“ (Opuz proti Turecku)

ÚVOD

Domáce násilie negatívne ovplyvňuje fyzické, duševné, sexuálne a reprodukčné zdravie žien. Aj v 21. storočí je domáce násilie naďalej pretrvávajúcim negatívnym sociálnym javom v každej krajine sveta, aj keď existuje množstvo nástrojov z oblasti rodovej rovnosti ako vzniku domáceho násillia predísť. [Výskumy](#) ukazujú, že viac ako jedna štvrtina žien vo veku 15 - 49 rokov, ktorá bola vo vzťahu zažili nejakú formu fyzického a/alebo sexuálneho násillia zo strany svojho intímneho partnera. Štáty sú podľa niekoľkých noriem medzinárodného práva (napr. podľa Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien prijatého na pôde OSN v roku 1979, platného od roku 1981) povinné predchádzať výskytu domáceho násillia, chrániť a starať sa o jeho obeť a riadne vyšetrovať a trestať jeho páchatel'ov a páchatel'ky. V najhoršom prípade môže domáce násilie vyústiť v smrť jeho obeť alebo jej/jeho blízkym. Práve na takéto prípady sa v tejto publikácii zameriame.

Európsky súd pre ľudské práva je jednou z významných medzinárodných regionálnych ľudskoprávnych inštitúcií, ktorá zásadným spôsobom formuje štandardy v oblasti domáceho násillia a násillia na ženách. Rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva v oblasti domáceho násillia je bohužiaľ veľmi veľa a nie je možné sa im všetkým v tejto publikácii podrobne venovať (aktuálny prehľad konkrétnych rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci domáceho násillie je možné nájsť po anglicky [tu](#), alebo menej aktuálny po slovensky [tu](#)). Rozhodnutia vo veci domáceho násillia tvoria len časť širšej množiny rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva v oblasti násillia na ženách. Okrem rozhodnutí z oblasti domáceho násillia do tejto skupiny rozhodnutí patria aj rozhodnutia vo veci znásilnenia a sexuálneho násillia, nútených sterilizácií, obchodovania s ľuďmi, policajného násillia a ďalších oblastí (aktuálny prehľad rozhodnutí po anglicky je možné nájsť [tu](#)).

Keďže je rozhodnutí v oblasti domáceho násillia, ako jednej zložky násillia na ženách, veľmi veľa, rozhodli sme venovať len jednej časti z nich, a to konkrétne rozhodnutiam vo veci porušenia článku 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, teda porušenia práva na život. Zameriame sa na tie rozhodnutia, v ktorých Európsky súd pre ľudské práva posudzoval, či štát porušil svoje povinnosti, ktoré mu vyplývajú z Dohovoru, a preto je možné ho považovať za zodpovedný z úmrtia v dôsledku domáceho násillia. Na posúdenie toho, či štát porušil svoje povinnosti vyplývajúce z Dohovoru o ochrane

ľudských práv a základných slobôd pouziva Európsky súd pre ľudské práva tzv. *Osmanov* test. V tejto publikácii si okrem iného priblizime vývoj *Osmanovho* testu, teda toho, ako Európsky súd pre ľudské práva posudzuje povinnosti štátov v prípadoch domáceho násilia, ktoré skončili úmrtím, pricom si priblizime aj rodovo citlivý vykklad tohto testu.

Cieľom tejto publikácie je priblizit širokej verejnosti najvýznamnejšie rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva v oblasti domáceho násilia, ktoré skonchilo úmrtím, teda vo veci porušenia článku 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, predovšetkym z pohľadu povinnosti štátov chranit život obetí domáceho násilia a zodpovednosti štátov za umrtia, ku ktorým dôjde v dôsledku tohto typu násilia. Taktiez moze táto publikácia poskytnut ľuďom pracujúcim so zenami zazivajucimi násilie blizsi obraz o tom, aké sú v súlade s najnovšou judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva konkrétne povinnosti štátov v oblasti domáceho násilia, predovšetkym jeho prevencie a ochrany života, zdravia a bezpečnosti osôb zazivajucich násilie.

V tejto publikácii si najprv stručne priblizime Európsky súd pre ľudské práva a Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, následne sa zameriame na rôzny typy povinnosti, ktoré štátom vyplvaju z ustanovení Dohovoru a priblizime si nalezitosti *Osmanovho* testu. V hlavnej časti publikácie budeme analyzovat 4 zásadné rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci domáceho násilia, ktoré skonchili úmrtím (dve staršie rozhodnutia, ktoré patrili medzi prvé rozhodnutia v tejto oblasti a dve z novsich rozhodnutí) a na záver zhodnotíme vývoj, sucasny stav *Osmanovho* testu a jeho mozny budúci vývoj. Je dolezite uviesť, že sa v tejto publikácie venujeme domácemu násiliu na zenach ako forme rodovo-podmieneneneho násilia a nevenujeme sa prioritne iným obetiam domáceho násilia (napr. deťom alebo seniorom a seniorkam). Okrem toho je dolezite poznamenať, že v tejto publikácii vychádzame z terminológie pouzivanej Európskym súdom pre ľudské práva, ktorá nie vždy stíha najnovšiemu vývoju.

1. EURÓPSKY SÚD PRE ĽUDSKÉ PRÁVA A DOHOVOR O OCHRANE ĽUDSKÝCH PRÁV A ZÁKLADNÝCH SLOBÔD

Rada Európy (po angl. Council of Europe, skratka COE) je medzinárodnou regionálnou ľudskoprávnou organizáciou zalozenou v roku 1949 a zároveň najvýznamnejšou

organizáciou na ochranu ľudských práv v Európe. Rada Európy je sídli v Štrasburgu vo Francúzsku a momentálne je členmi tejto organizácie [47 štátov](#), vrátane všetkých členských štátov Európskej únie, štátov bývalej Juhoslávie, Ruskej federácie, Arménska, Gruzínska, Azerbajdžanu či Turecka. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“ alebo „Súd“) je ako stály súdny orgán jedným z orgánov Rady Európy. ESLP rozhoduje o porušeníach [Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd](#)¹ (ďalej aj „Dohovor“) prijatom v roku 1950. Súd sídli v Štrasburgu a je zložený zo 47 sudcov a sudkýň, jeden alebo jedna za každý zmluvný štát Dohovoru (teda za krajinu, ktorá Dohovor, ktorý je medzinárodnou zmluvou, podpísala). Individuálne sťažnosti na Súd môže podať ktorákoľvek osoba, skupina osôb, obchodná spoločnosť alebo mimovládna organizácia z dôvodu namietaného porušenia ich práv chránených Dohovorom zo strany štátu alebo štátov (viac o činnosti ESLP môžete nájsť napr. [tu](#)). Všetky rozhodnutia Súdu je možné nájsť na stránke „[HUDOC](#)“, kde sa však nachádza len minimum rozhodnutí v slovenskom jazyku (viac o slovenskom preklade jednotlivých rozhodnutí nájdete napr. [tu](#)).

Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd zabezpečuje ochranu množstva základných ľudských práv, ktoré je možné nájsť v prvej hlave Dohovoru, v článkoch 2 až 14 Dohovoru (konkrétne Dohovor chráni právo na život, zákaz mučenia, zákaz otroctva a nútenej práce, právo na slobodu a bezpečnosť, právo na spravodlivé súdne konanie, uloženie trestu výlučne na základe zákona, právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života, sloboda myslenia, svedomia a náboženstva, sloboda prejavu, sloboda zhromažďovania a združovania, právo uzavrieť manželstvo, právo na účinný opravný prostriedok a zákaz diskriminácie), ale aj v jednotlivých Protokoloch k Dohovoru (napr. právo na vzdelanie, ochrana majetku, zákaz vyhostenia občanov, zrušenie trestu smrti, právo nebyť opakovane súdený či trestaný či rovnosť medzi manželmi).

Z pohľadu domáceho násillia sú dôležité najmä články 2, 3, 8 a 14 Dohovoru. Keďže neskôr v texte sa budeme viackrát spomínať tieto články a ich porušenia zo strany jednotlivých štátov, považujeme za dôležité uviesť plné znenia týchto článkov. Avšak tento zoznam nie je vyčerpávajúci a v prípadoch domáceho násillia môže dôjsť aj k porušeniu

¹ Môžete sa stretnúť aj s názvom Európsky dohovor o ľudských právach.

iných práv chránených Dohovorom (napr. článku 6 Dohovoru - právo na spravodlivé súdne konanie alebo článku 13 Dohovoru - právo na účinný opravný prostriedok).

Článok 2 Dohovoru- Právo na život:

„1. Právo každého na život je chránené zákonom. Nikoho nemožno úmyselne zbaviť života s výnimkou výkonu súdom uloženého trestu nasledujúceho po odsúdení za spáchanie trestného činu, pre ktorý zákon ukladá tento trest.

2. Zbavenie života sa nepovažuje za spôsobené v rozpore s týmto článkom, ak vyplýva z použitia sily, ktoré je bezpodmienečne nevyhnutné pri:

a) obrane osoby proti nezákonnému násilliu;

b) vykonávaní zákonného zatknutia alebo zabránení úteku osoby zákonne zadržanej;

c) zákonnom potlačení nepokojov alebo vzbury.“

Článok 3 Dohovoru– Zákaz mučenia:

„Nikoho nemožno mučiť alebo podrobovať neludskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu.“

Článok 8 - Právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života

„1. Každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

2. Štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať s výnimkou prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom alebo zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo na ochranu práv a slobôd iných.“

Článok 14 – Zákaz diskriminácie

„Užívanie práv a slobôd priznaných týmto dohovorom musí byť zabezpečené bez diskriminácie založenej na akomkoľvek dôvode, ako je pohlavie, rasa, farba pleti, jazyk, náboženstvo, politické alebo iné zmýšľanie, národnostný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnostnej menšine, majetok, rod alebo iné postavenie.“

2. POVINNOSTI ŠTÁTOV ZABEZPEČIŤ OCHRANU PRÁV UVEDENÝCH V ČLÁNKU 2 DOHOVORU

Skôr než sa budeme venovať rozhodnutiam ESĽP vo veci porušenia článku 2 Dohovoru, považujeme za dôležité priblížiť povinnosti štátov, vrátane Slovenskej republiky, ktoré im z článku 2 Dohovoru, ale aj napr. článku 3 (zákaz mučenia), vyplývajú. Všeobecne majú štáty pozitívne a negatívne povinnosti. **Negatívne povinnosti** štátu zahŕňajú povinnosť štátu zdržať sa konania, ktoré je zakázané príslušným článkom Dohovoru. To znamená, že štáty, resp. štátne orgány, napr. polícia, nesmú zabiť, diskriminovať, mučiť, brániť slobode prejavu či zasahovať do súkromia. V kontexte článku 2 Dohovoru to znamená, že štátne orgány nesmú nikoho úmyselne pozbaviť života.

Vo vzťahu k domácemu násilliu sú však zásadnejšie pozitívne povinnosti štátov, keďže je nepravdepodobné, žeby sa priamo štátne orgány dopúšťali domáceho násillia. Štáty sú v rámci svojich **pozitívnych povinností** povinné zabezpečiť, aby nedokázalo k porušovaniu Dohovorom chránených práv ani zo strany súkromných osôb, nielen zo strany štátu, čiže štáty sú povinné zabezpečiť, napr. prostredníctvom legislatívy alebo prijatých opatrení, aby boli každého a každej práva vyplývajúce z článku 2 alebo 3 Dohovoru chránené. Ako budeme neskôr podrobne analyzovať, kontexte článku 2 Dohovoru to znamená, že právo na život má byť chránené zákonom, štáty sú povinné vo všeobecnosti prijať vhodné opatrenie na zabezpečenie ochrany života osôb nachádzajúcich sa v ich právomoci a viac špecificky prijať preventívne operatívne opatrenia na ochranu života osoby, ktorej život je v ohrození trestnými činmi inej osoby. Zjednodušene sa dá povedať, že pozitívne povinnosti štátu zahŕňajú povinnosť štátov predísť porušeniu článku 2 Dohovoru (povinnosť prevencie porušenia). Pri definovaní pozitívnej povinnosti štátu je navyše nevyhnutné nájsť balans medzi záujmami jednotlivca a spoločnosti, najmä čo sa týka otázka verejných a rozpočtových politík.

Okrem toho sa v judikatúre ESLP rozlišujú aj **procesné povinnosti**, ktoré zas upravujú záväzky štátov pri vyšetrowaní a trestaní porušení Dohovoru, ku ktorým zo strany štátov dôjde, či už porušením pozitívnej alebo negatívnej povinnosti štátov. Hlavnou procesnou povinnosťou štátov v súvislosti s článkom 2 Dohovoru je efektívne vyšetrit' namietané porušenia tohto článku. Okrem toho by mali štáty v rámci svojich povinností vyplývajúcich z článku 2 Dohovoru zabezpečiť efektívny a nezávislý systém súdництва, ktorý umožní prešetrit' úmrtia v dôsledku domáceho násilia a potrestať jeho páchatel'ov. Základným cieľom takéhoto vyšetrowania je zabezpečiť efektívnu implementáciu vnútroštátnych zákonov, ktoré chránia právo na život. V prípadoch, ktoré zahŕňajú aj štátne orgány alebo predstaviteľ'ov/predstaviteľ'ky, sú štáty povinné zabezpečiť ich zodpovednosť za úmrtia, ktoré nastali v rámci výkonu ich povinností. Takéto vyšetrowanie má byť promptné a bez zbytočných prieťahov.

2.1 OSMANOV TEST

Osmanov test, ktorý je hlavným nástrojom, ktorý Súd aplikuje v prípadoch namietaného porušenia článku 2 Dohovoru, dostal svoje meno na základe rozhodnutia vo veci [*Osman proti Veľkej Británii*](#)², kde bol tento test po prvý raz aplikovaný na posúdenie toho, či Veľká Británia dodržala svoje povinnosti vyplývajúce z článku 2 Dohovoru, pričom však nešlo o prípad domáceho násilia. V tomto teste Súd nastavil kritéria za účelom ozrejmenia toho, kedy je možné zhodnotiť, že si štát nespľnil svoje pozitívne povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 2 Dohovoru, a z dôvodu nesplnenia týchto povinností možno vyvodit', že daný štát je zodpovedný z porušenia tohto článku. Tento test zároveň nastavuje limity a rozsah pozitívnych povinností štátov tak, aby nebolo možné brať štáty na zodpovednosť za akékoľvek úmrtie v dôsledku násilia zo strany inej osoby, pretože by to pre štáty predstavovalo neúmernú záťaž a odčerpávanie financií a personálnych zdrojov z iných oblastí fungovania štátu.

Osmanov test stanovuje, že pre vznik pozitívnych povinností štátov vo vzťahu k právu na život podľa článku 2 Dohovoru, resp. pre určenie skutočnosti, že si štáty nespľnili ich pozitívne povinnosti vyplývajúce z tohto článku, je nevyhnutné preukázať, že štátne orgány v okamihu existencie reálneho a bezprostredného rizika vedeli alebo mali vedieť

² Sťažnosť č. 87/1997/871/1083, rozhodnutie zo dňa 28. októbra 1998.

o nebezpečenstve, ktoré pre život konkrétnej osoby predstavuje trestné konanie tretej osoby a že neprijali opatrenia spadajúce do ich právomocí, ktoré sa dajú rozumne očakávať k zabráneniu tohto nebezpečenstva. *Osmanov* test tak stanovuje dve podmienky, ktoré musia byť splnené na to, aby vznikli pozitívne povinnosti štátov.

Za prvé musí štát vedieť, alebo by mal, na základe okolností daného prípadu, vedieť o existencii reálneho a bezprostredného ohrozenia života konkrétnej identifikovanej osoby. To znamená, že v prípade, že štátne orgány sa nikdy nedozvedeli o prítomnosti domáceho násillia v rodine, ani sa o ňom objektívne nikdy nemohli dozvedieť (napr. z dôvodu, že domáce násillie nebolo nikdy oznámené relevantným štátnym orgánom, ani sa o ňom nemohli štátne orgány ináč dozvedieť), nie je možné zhodnotiť, že vznikli pozitívne povinnosti štátu v zmysle článku 2 Dohovoru, resp. prípade úmrtia v dôsledku domáceho násillia, nie je možné považovať štát za zodpovedný za toto úmrtie a nedochádza tak o porušenie článku 2 Dohovoru. Zároveň je nevyhnutné, aby ohrozenie života bolo reálne a bezprostredné, pričom tejto podmienke sa v kontexte domáceho násillia budeme venovať pri analýze jednotlivých prípadov neskôr v tejto publikácii.

Za druhé je pre porušenie článku 2 Dohovoru potrebné, aby štátne orgány neprijali opatrenia na odvrátenie nebezpečenstva, ktoré spadajú do ich právomocí, ktorých prijatie bolo možno očakávať pri rozumnom posúdení okolností daného prípadu. Dôležité teda je, že množina možných opatrení musí spadať do právomocí daných štátnych orgánov a nesmú predstavovať opatrenie, ktoré by boli nad rámec toho, čo je rozumne možné od štátnych orgánov očakávať. Ak nie sú splnené obe podmienky, nevzniknú pozitívne povinnosti štátu v oblasti prevencie práva na život. Splnenie kritérií *Osmanovho* testu posudzuje Súd vždy podľa okolností konkrétneho prípadu.

Kritéria stanovené *Osmanovým* testom reflektujú skutočnosť, že ľudské správanie nepredvídateľné a štáty majú obmedzené zdroje. Pri ochrane modernej spoločnosti sa musia štáty operatívne rozhodovať podľa svojich priorít a dostupných zdrojov. Rozsah pozitívnych záväzkov štátov nesmie byť príliš široký, keďže to by viedlo k nereálnej a neprimeranej záťaži na štátne orgány. To znamená, že pozitívne povinnosti štátov chrániť osobu, ktorej život je v ohrození v dôsledku trestného konania inej osoby, vznikajú len za určitých podmienok. To má za následok, že štáty nie sú v zmysle judikatúry ESĽP

zodpovedné za všetky úmrtia v dôsledku domáceho násillia, ak nie sú splnené všetky požiadavky *Osmanovho* testu.

Ďalším limitom pozitívnych povinností štátu je povinnosť štátnych orgánov, napr. polície, postupovať len v medziach zákona a Dohovoru. To znamená, že štátne orgány nesmú svojim konaním vo veciach domáceho násillia neoprávnene porušovať iné práva chránené Dohovorom, najmä práva vyplývajúce z článkov 5 (právo na slobodu a bezpečnosť), 6 (právo na spravodlivé súdne konanie) a 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života) Dohovoru. Samozrejme vyššie uvedené práva nie sú neobmedzené a štátne orgány majú právo zasahovať do výkonu týchto práv za podmienok ustanovených medzinárodným ľudskoprávnym právom a vnútroštátnymi zákonmi. Okrem toho ESĽP v niekoľkých svojich rozhodnutiach potvrdil, že vo veciach domáceho násillia nemôžu práva páchatel'a mať prednosť pred právami obetí domáceho násillia na život a fyzickú a mentálnu integritu.

3. PREHĽAD VYBRANEJ JUDIKATÚRY EURÓPSKEHO SÚDU PRE ĽUDSKÉ PRÁVE V PRÍPADOCH DOMÁCEHO NÁSILLIA, KTORÉ SKONČILI ÚMRTÍM – JUDIKATÚRA ESĽP OHĽADOM ČLÁNKU 2 DOHOVORU (PRÁVO NA ŽIVOT)

Európsky súd pre ľudské práva viackrát vo svojej judikatúre uviedol, že považuje obe domáceho násillia za zraniteľné, čo znamená, že majú nárok na ochranu zo strany štátu vo forme efektívneho odstrašovania od páchania takýchto závažných zásahov do osobnej integrity ako predstavuje práve domáce násillie. Z tohto princípu, ktorý Súd aplikuje vo svojich rozhodnutiach, je zrejmých niekoľko skutočností. Za prvé, Súd považuje domáce násillie za formu závažného zásahu do osobnej integrity jednotlivcov a za druhé sú štáty povinné prijímať také opatrenia, ktoré pomáhajú predchádzať páchaniu domáceho násillia, vrátane odstrašovania potenciálnych páchatel'ov od páchania domáceho násillia, napr. vo forme efektívneho systému trestného práva. Navyše, vzhľadom na skutočnosť, že v 3 z analyzovaných prípadov sa obeťami domáceho násillia stali deti sťažovateľiek, je dôležité, že Súd považuje detské obe domáceho násillia, ktoré sú obeťami tohto typu násillia, či už priamo alebo nepriamo, za mimoriadne zraniteľné a rozpoznáva, že

páchatelia a páchatelky domáceho násilia môžu využívať násilie na deťom ako najvyššiu formu trestania svojich partneriek alebo partnerov.

V tejto publikácii si podrobne analyzujeme 4 rozhodnutia ESĽP v prípadoch domáceho násilia, v ktorých došlo v dôsledku domáceho násilia k úmrtiu blízkej osoby ženy zažívajúcej násilie (dieťaťa alebo rodiča). Zameriame sa na prelomové prípady, v ktorých sa ESĽP po prvý raz venoval domácemu násiliu, ktoré skončilo smrťou a v ktorých stanovil základné štandardy týkajúce sa pozitívnych povinností štátov v oblasti domáceho násilia (*Kontrová proti Slovensku a Opuz proti Turecku*), ako aj na novšie rozhodnutia z ostatných rokov, na ktorých si ukážeme, ako sa tieto štandardy v priebehu posledných takmer 15 rokoch vyvinuli (*Talpis proti Taliansku a Kurt proti Rakúsku*). Jednotlivé rozhodnutia analyzujeme chronologicky podľa dátumu týchto rozhodnutí. Na záver publikácie si zhrnieme vývoj pozitívnych povinností v oblasti domáceho násilia a *Osmanovho* testu ako nástroja, ktorý používa ESĽP na posudzovania dodržania, resp. porušenia pozitívnych povinností zo strany štátov pri ochrane života ľudí, ako aj kritiku súčasnej podoby tohto testu špecificky v kontexte domáceho násilia.

Pri jednotlivých analyzovaných rozhodnutiach ESĽP vždy najprv priblížime, čo sa v konkrétnom prípade stalo, pričom zvýšenú pozornosť budeme venovať činnosti, resp. nečinnosti štátnych orgánov, najmä polície, v týchto prípadoch, následne si priblížime ako ESĽP rozhodol v danom prípade so zameraním na tú časť rozhodnutia, ktorá sa venuje porušeniam článku 2 Dohovoru a na záver vysvetlíme, prečo považujeme dané rozhodnutie za kľúčové v oblasti domáceho násilia. Pri každom rozhodnutí si priblížime aj to, ako Súd aplikoval *Osmanov* test v danom prípade. Samozrejme vo všetkých týchto rozhodnutiach sa Súd venoval aj porušeniu iných článkov Dohovoru. Avšak vzhľadom na cieľ tejto publikácie sa porušeniam iných článkov Dohovoru v jednotlivých prípadoch budeme venovať len výnimočne, avšak to neznamená, že tieto rozhodnutia nie sú zásadné aj vo vzťahu k iným článkom Dohovoru.

3. 1 KONTROVÁ PROTI SLOVENSKU

Prvým rozhodnutím z oblasti domáceho násilia, ktoré skončilo smrťou, ktorým sa Súd zaoberal a jedným z prvých rozhodnutí ohľadom domáceho násilia vo všeobecnosti, bolo

rozhodnutie vo veci [Kontrová proti Slovensku](#)³ (český preklad rozsudku je dostupný [tu](#)). Tento prípad, aj keď je v porovnaní s ostatnými analyzovanými prípadmi relatívne stručný, je prelomový v tom, že Súd tu prvýkrát aplikoval *Osmanov test* na prípad domáceho násillia.

Čo sa stalo (okolnosti prípadu)

Sťažovateľka, pani Dana Kontrová, bola vydatá a mala s manželom dve malé deti. V novembri 2002 podala trestné oznámenie na svojho manžela na obvodné oddelenie Policajného zboru, v ktorom uviedla, že ju manžel fyzicky napadol a zbil elektrickým káblom a že manžel na nej dlhodobo páchal fyzické a psychické násillie. Svoje tvrdenia doložila lekárskou správou, v ktorej bolo uvedené, že sťažovateľkine zranenia budú mať za následok 7-dňovú práceneschopnosť. Neskôr sa sťažovateľka vrátila na políciu aj so svojim manželom, aby toto trestné oznámenie stiahla. Jeden z prítomných policajtov im poradil, nech získa lekársku správu, v ktorej bude uvedené, že sťažovateľka bude v dôsledku zranení spôsobných manželom práceneschopná maximálne 6 dní. V takom prípade bude napadnutie považované za priestupok (nie za trestný čin) a políicia nebude musieť ďalej postupovať na základe trestného oznámenia. Sťažovateľka novú lekársku správu priniesla a vec bola odložená, a tým pádom nedošlo k trestnému stíhaniu manžela sťažovateľky a v trestnom konaní voči nemu sa nepokračovalo.

V decembri 2002 (teda o mesiac neskôr) zavolať príbuzný sťažovateľky na obvodné oddelenie políicia, že manžel sťažovateľky má brokovnicu a vyhráza sa, že zastrelí seba aj ich deti. O niekoľko hodín volala v rovnakej veci na políciu aj samotná sťažovateľka. Oba telefonáty boli prijaté tým istým policajtom, ktorý vyslal k sťažovateľke domov policajnú hliadku. Keď na miesto došla policajná hliadka, manžel sťažovateľky sa už v dome nenachádzal, policajná hliadka sa však rozhodla odvieť sťažovateľku k jej rodičom. Sťažovateľka mala prísť spísať oficiálny záznam o tomto incidente na druhý deň ráno na policajnú stanicu, čo aj sťažovateľka na druhý deň ráno spravila. O štyri dni neskôr zastrelil manžel sťažovateľky seba a obe deti.

Ako Európsky súd pre ľudské práva v tomto prípade rozhodol

³ Sťažnosť č. 7510/04, rozhodnutie zo dňa 31. mája 2017.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti namietala porušenie článkov 2 (právo na život), 6 (právo na spravodlivé súdne konanie) a 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života) Dohovoru. Súd sa z vlastnej iniciatívy rozhodol preskúmať aj porušenie článku 13 (právo na účinný opravný prostriedok) Dohovoru v spojitosti s článkami 2 a 8 Dohovoru. Sťažovateľka konkrétne namietala, že polícia mala vedomosť o násilnom správaní jej manžela a jeho vyhrážkach, avšak neprijala primerané opatrenia, ktorými by ochránila život jej detí.

ESĽP v rozhodnutí konštatoval, že polícii relevantné slovenské zákony a iné právne predpisy ukladajú množstvo konkrétnych povinností v situáciách ako je tá, v ktorej sa nachádzala sťažovateľka. Polícia mala napr. riadne prijať a zaregistrovať sťažovateľkino trestné oznámenie, začať voči jej manželovi okamžité trestné konanie po obdržaní príslušného trestného oznámenia, riadne viesť záznamy tiesňových volaní na políciu a vykonať príslušné opatrenia v súvislosti s obvinením, že sťažovateľkin manžel má brokovnicu a vyhráža sa, že ju použije na spáchanie násilného trestného činu voči deťom. Polícia navyše vedela o situácii, v ktorej sa sťažovateľka a jej deti nachádzali, keďže so sťažovateľkou a jej príbuznými niekoľkokrát komunikovala, prijala sťažovateľkino trestné oznámenie, ako aj tiesňové volania. Súd považoval za obzvlášť závažné, že polícia neskontrolovala, či manžel sťažovateľky vlastní zbraň, ako aj to, že policajt poradil sťažovateľke, ako vziať svoje trestné oznámenie späť, namiesto toho, aby riadne pokračoval v trestnom konaní, čo mohlo potenciálne zvrátiť tragický priebeh udalostí.

Keďže si však polícia tieto svoje povinnosti nespĺnila (čo potvrdili aj slovenské súdy v konaniach, ktoré predchádzali podaniu sťažnosti na ESĽP, v ktorých bolo viacero konkrétnych policajtov uznaných vinnými z porušenia služobných predpisov polície z nedbanlivosti, čo viedlo k smrti detí sťažovateľky), dospel ESĽP k záveru, že **Slovensko v tomto prípade porušilo článok 2 Dohovoru**. Okrem toho ESĽP rozhodol, že došlo aj k porušeniu článku 13 Dohovoru v spojitosti s článkom 2 Dohovoru, keďže sťažovateľka mala byť oprávnená požadovať náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, ale nemala k dispozícii žiaden relevantný opravný prostriedok pred slovenskými súdmi. Ďalej ESĽP rozhodol, že nie je potrebné sa zaoberať aj porušením ostatných článkov Dohovoru (6, 8 a 13 v spojitosti s článkom 8), keďže tieto namietané porušenia vychádzali z rovnakých skutočností a mali podobné právne pozadie ako porušenia článkov 2 a 13 v spojení s článkom 2 Dohovoru, ktorých porušenie Súd konštatoval.

Čo je na tomto rozhodnutí kľúčové

ESĽP v tomto rozhodnutí potvrdil, že podľa článku 2 Dohovoru nemajú štáty len povinnosť zdržať sa úmyselného alebo nezákonného usmrtenia osoby (negatívna povinnosť), ale štáty sú povinné aj vykonávať potrebné kroky k ochrane života tých ľudí, ktorí spadajú do právomoci štátu (pozitívna povinnosť). Dôležité je aj to, že ESĽP konštatoval, že pozitívne povinnosti štátov zahŕňajú aj primárnu povinnosť štátov zabezpečiť právo na život zavedením účinných trestnoprávných ustanovení za účelom odstrašenia od páchania nezákonných činov voči jednotlivcom/jednotlivkyniam, ktoré sú podporené aj systémom vynucovania práva, ktorého cieľom je prevencia, potlačovanie a trestanie porušení takýchto ustanovení.

V prípade *Kontrová proti Slovensku* po prvýkrát Súd aplikoval *Osmanov* test na posúdenie toho, či Slovensko porušilo svoje pozitívne povinnosti vyplývajúce z článku 2 Dohovoru. V tomto konkrétnom prípade štátne orgány vedeli, že existuje skutočné a bezprostredné ohrozenie života (manžel sťažovateľky mal brokovnicu, vyhrážal sa, že zastreľí deti, tieto skutočnosti boli polícii oznámené sťažovateľkou a jej príbuzným a násillia voči sťažovateľke sa dopustil už v minulosti) konkrétnych osôb (sťažovateľky a jej detí), avšak neprijali relevantné opatrenia na odvrátenie tohto nebezpečenstva (napr. riadne začatie trestného stíhania, atď.). Preto došlo k porušeniu pozitívnych povinností, ktorými je Slovenská republika viazaná v zmysle článku 2 Dohovoru.

3.2 OPUZ PROTI TURECKU

Ďalším významným rozhodnutím z oblasti domáceho násillia, v ktorom ESĽP vzal do úvahy aj špecifickosť domáceho násillia, bolo rozhodnutie *Opuz proti Turecku*⁴. Toto rozhodnutie je zásadné aj preto, že v ňom Súd prvýkrát konštatoval porušenie článku 14 (zákaz diskriminácie) Dohovoru v prípade domáceho násillia.

Čo sa stalo (okolnosti prípadu)

⁴ Sťažnosť č. 33401/02, rozhodnutie zo dňa 9. júna 2009.

V prípade *Opuz proti Turecku* sa jednalo o roky trvajúce násilie zo strany sťažovateľkinho manžela voči nej a jej matke. Sťažovateľka, pani Nahide Opuz, bola vydatá a s manželom mala 3 deti. Sťažovateľkina matka bola vydatá za otca sťažovateľkinho manžela. Sťažovateľkin manžel medzi rokmi 1995 až 2001 dokopy 5 krát napadol sťažovateľku a/alebo jej matku, pričom sa im aj opakovane vyhrážal smrťou, predtým než sťažovateľkinu matku zastrelil v roku 2002. Tieto napadnutia zahŕňali život ohrozujúce zranenia sťažovateľky a jej matky, sťažovateľkine bodné zranenia po útoku nožom či zrazenie sťažovateľkinej matky autom.

Na svojho manžela podala sťažovateľka alebo jej matka niekoľko trestných oznámení, istý čas bol aj vo väzbe za spôsobenie život ohrozujúcich zranení sťažovateľke, avšak bol z nej prepustený s ohľadom na povahu trestného činu, ktorého sa dopustil a skutočnosť, že sťažovateľka sa zo zranení plne vyliečila. Takisto bolo voči sťažovateľkinmu manželovi začatých aj niekoľko trestných stíhaní, viaceré z nich však boli zastavené po tom, čo sťažovateľka (a jej matka) stiahli trestné oznámenia a turecké právne predpisy, platné v tom čase, neumožňovali v takom prípade ďalej pokračovať v trestnom stíhaní sťažovateľkinho manžela. Neskôr matka sťažovateľky uviedla, že ona a jej dcéra vzali trestné oznámenia späť pod nátlakom sťažovateľkinho manžela, ktorý sa im vyhrážal smrťou.

Po tom, čo sa sťažovateľka odsťahovala od manžela k matke v roku 1998, zrazil sťažovateľkin manžel sťažovateľku a jej matku autom, pričom sťažovateľkinej matke spôsobil život ohrozujúce zranenia a obom ženám sa v tom období aj vyhrážal smrťou. Sťažovateľka následne podala žiadosť o rozvod. Sťažovateľkin manžel bol po tomto útoku vzatý do väzby a bolo voči nemu začaté trestné stíhanie vo veci vyhrážok smrťou a pokusu o vraždu útokom autom. Sťažovateľka a jej matka časom stiahli trestné oznámenia a tvrdili, že útok autom bol v skutočnosti len nehodou. Z toho dôvodu boli zastavené trestné stíhanie voči sťažovateľkinmu manželovi, okrem útoku autom voči matke sťažovateľky, keďže jej zranenia boli vážne, a preto späť vzatie trestného oznámenia nepredstavovalo prekážku pre pokračovanie v trestnom konaní. Manžel sťažovateľky bol z tohto trestného činu uznaný vinným a bol mu uložený peňažný trest.

Po útoku autom zaútočil v roku 2001 sťažovateľkin manžel opäť na sťažovateľku nožom. Za tento útok bol uznaný vinným a bol mu uložený peňažný trest, pričom mu príslušný

súd umožnil, aby ho splatil v ôsmich splátkach. Po tomto útoku sa sťažovateľka opäť nasťahovala k matke a obe ženy sa rozhodli aj so sťažovateľkinými deťmi presťahovať do iného mesta. Vtedy, v roku 2001, manžel sťažovateľky zastrelil jej matku sediacu v sťahovacom aute, za čo bol pôvodne odsúdený na doživotie. Avšak časom mu prvostupňový súd znížil trest na 15 rokov a 10 mesiacov a peňažný trest s ohľadom na to, že bol k činu vyprovokovaný matkou sťažovateľky⁵ a na jeho dobré správanie počas procesu. Manžel sťažovateľky bol neskôr aj prepustený z väzenia, aby nedošlo k prekročeniu maximálnej možnej dĺžky trvania väzby keďže bol prípad posunutý odvolaciu súdu,. Po prepustení sa teraz už sťažovateľkin ex-manžel opäť vyhrážal sťažovateľke smrťou a vyhľadal a konfrontoval jej nového partnera. Mesiace po prepustení manžela sťažovateľky a po intervencii zo strany ESĽP prijala turecká polícia opatrenia na ochranu života sťažovateľky pred jeho potenciálnymi ďalšími útokmi.

Ako Európsky súd pre ľudské práva v tomto prípade rozhodol

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti namietala porušenie článkov 2 (právo na život), 3 (zákaz mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu), 6 (právo na spravodlivé súdne konanie), 13 (právo na účinný opravný prostriedok) a článku 14 (zákaz diskriminácie) v spojení s článkami 2 a 3 Dohovoru. Aj v tomto prípade Súd aplikoval *Osmanov* test na posúdenie toho, či došlo k porušeniu pozitívnych povinností štátu pri ochrane práva na život sťažovateľkinej matky. V tomto prípade ESĽP zdôraznil dôležitosť práva na život ako jednej zo základných hodnôt, na ktorých je Dohovor postavený a z toho dôvodu konštatoval, že je postačujúce, aby sťažovateľka preukázala, že štátne orgány nespravili všetko, čo sa od nich dalo rozumne očakávať za účelom odvrátenia reálneho a bezprostredného ohrozenia života, o ktorom vedeli alebo mali vedieť. To znamená, že nestačí, že štátne orgány prijali určité opatrenia na ochranu života, ktorý je v ohrození, ale je potrebné, aby prijali všetky také opatrenia na ochranu života, ktoré sa od nich dajú rozumne čakať.

ESĽP okrem toho konštatoval, že vzhľadom na okolnosti prípadu (prítomnosť násillia vo vzťahu, pokračujúce hrozby zo strany manžela sťažovateľky, jeho násillné správanie v minulosti a súčasnosti) mohli turecké štátne orgány predvídať smrteľný útok zo strany

⁵ Jedná sa o názor príslušného tureckého súdu, nie o názor ESĽP alebo autorky publikácie.

manžela sťažovateľky. Aj keď nie je možné s istotou tvrdiť, že k vražde matky sťažovateľky by nedošlo, ak by štátne orgány konali ináč, je zrejmé, že skutočnosť, že tieto orgány neprijali rozumné opatrenia, pri ktorých bola reálna pravdepodobnosť, že mohli zmeniť výsledok danej situácie alebo zmierniť spôsobenú ujmu, je dostačujúca na to, aby bolo možné brať štát na zodpovednosť. V tejto súvislosti musel Súd posúdiť aj to, či Turecko postupovalo v rámci tohto prípadu s náležitou starostlivosťou (*due diligence*), najmä v súvislosti s predídením vraždy matky sťažovateľky, pričom Súd prišiel k záveru, že turecké štátne orgány nepostupovali v súlade s týmto princípom.

Už od začiatku ich vzťahu sa dopúšťal sťažovateľkin manžel násilia, viackrát aj s použitím smrtiacej zbrane a neustále sa sťažovateľke a jej matke vyhrážal smrťou. S ohľadom na okolnosti prípadu je možné predpokladať, že sťažovateľkin manžel útok na matku sťažovateľky plánoval, keďže pri sebe nosil nôž a strelnú zbraň a pohyboval sa v okolí jej domu pred smrteľným útokom. Súd zhodnotil, že turecké štátne orgány nedostatočne vzali do úvahy okolnosti prípadu, keďže sa opakovane rozhodli nepokračovať v trestnom konaní proti manželovi sťažovateľky, pričom nevzali do úvahy motiváciu, ktorá viedla sťažovateľku a jej matku k opakovanému späť vzatiu trestných oznámení (vyhrážky a nátlak zo strany manžela sťažovateľky), pričom k stiahnutiu trestných oznámení dochádzalo v čase, keď bol manžel sťažovateľky „na slobode“. Práve naopak, jednotlivé trestné stíhania priamo záviseli od toho, či boli podané alebo späť vzaté relevantné trestné oznámenia.

Štátne orgány však konali v súlade s vtedy platným tureckými právnymi predpismi, ktoré neumožňovali orgánom pokračovať v trestnom stíhaní po stiahnutí trestného oznámenia, keďže trestné činy nespôsobili „dostatočne veľkú“ telesnú ujmu. To znamená, že právny rámec platný v danom čase, najmä požiadavka ujmy v rozsahu minimálne 10 dní práceneschopnosti pre pokračovanie v trestnom stíhaní po späť vzatí trestného oznámenia, nebol v súlade s jednou z pozitívnych povinností štátov, a to vytvoriť a aplikovať efektívny systém trestania všetkých foriem domáceho násilia a poskytovať dostatočnú ochranu obetiam. Podľa názoru Súdu mali byť štátne orgány schopné pokračovať v trestných konaní ako vo veci verejného záujmu bez ohľadu na to, že boli trestné oznámenia stiahnuté, najmä s ohľadom na závažnosť trestných činov.

Nielenže právny rámec v Turecku bránil efektívnej ochrane osôb zažívajúcich domáce násilie, ale aj samotné štátne orgány zlyhali, keď nevzali manžela sťažovateľky do väzby alebo neprijali iné vhodné opatrenia v súvislosti s obvineniami, že vlastní brokovnicu a vyhráža sa, že ju použije. V tomto konkrétnom aspekte ESĽP odkázal na svoje prechádzajúce stanovisko v obdobnej situácii v prípade *Kontrová proti Slovensku*. Okrem toho z dôkazov nie je zrejmé, či štátne orgány vyhodnotili hrozbu, ktorú predstavoval sťažovateľkin manžel pre ňu a jej matku.

Súd na záver zhodnotil, že turecké štátne orgány neprijali dostupné preventívne operatívne opatrenia za účelom ochrany života osoby, ktorá je v ohrození a vo viacerých prípadoch zostali pasívne. Na základe všetkých uvedených skutočností ESĽP konštatoval, že štátne orgány nepostupovali s náležitou starostlivosťou a z toho dôvodu porušili ich pozitívnu povinnosť chrániť právo na život matky sťažovateľky, ktorá im vyplýva z článku 2 Dohovoru. Kombinácia nedostatkov tureckého právneho systému a neaplikovanie dostupných opatrení štátnymi orgánmi viedli Súd k rozhodnutiu, **že bol porušený článok 2 Dohovoru**. Okrem toho ESĽP rozhodol, že došlo **aj k porušeniu článku 3 Dohovoru** v súvislosti so závažnými narušeniami osobnej integrity sťažovateľky konaním jej manžela v dôsledku zlyhania štátnych orgánov prijať relevantné ochranné opatrenia **a k porušeniu článku 14 Dohovoru**. Súd nepovažoval za potrebné rozhodovať aj o porušení článkov 6 a 13 Dohovoru, nakoľko už rozhodol o porušení vyššie uvedených článkov.

Čo je na tomto rozhodnutí kľúčové

Na rozdiel od prípadu *Kontrová proti Slovensku*, v ktorom sa Súd relatívne stručne zaoberal pozitívnymi povinnosťami štátu v oblasti domáceho násillia, v prípade *Opuz proti Turecku*, aj s ohľadom na dlhotrvajúci charakter násillia a zlyhania štátu, či už v podobe nedostatkov relevantnej legislatívy, ako aj vo forme nekonania zo strany tureckých štátnych orgánov, sa Súd oveľa podrobnejšie vyjadril tak k charakteru samotného domáceho násillia, ako aj k povinnostiam štátov v tejto oblasti.

Jedným z dôvodov, prečo je toto rozhodnutie považované za prelomové, je aj skutočnosť, že Súd v tomto rozsudku po prvýkrát v súvislosti s prípadom domáceho

násillia rozhodol o porušení zákazu diskriminácie v zmysle článku 14 Dohovoru. Sťažovateľka namietala, že ona a jej matka boli diskriminované z dôvodu rodu, keďže turecké zákony nedostatočne chránili ženy a boli diskriminačné, pretože považovali ženy za menejcenné. ESĽP konštatoval, že násillie, ktorému bola vystavená sťažovateľka a jej matka je možné považovať za rodovo-podmienené násillie, ktoré je formou diskriminácie žien. Okrem toho, celková nečinnosť súdov v Turecku, ktorá negatívne dopadá najmä na ženy a má diskriminačný charakter, prispela k vytvoreniu klímy podporujúcej domáce násillie. Preto Súd rozhodol, že došlo k porušeniu článku 14 Dohovoru.

Dôležitosť tohto rozhodnutia tkvie aj v tom, že ESĽP vzal do úvahy špecifickosť povahy domáceho násillia v porovnaní s inými formami násillia. Súd v tomto prípade rozpoznal, že jedným zo špecifik domáceho násillia je to, že domáce násillie má tendenciu eskalovať a ako aj skutočnosť, že je veľmi pravdepodobné, že minulé násillie sa vo vzťahu bude opakovať. Súd s ohľadom na vývoj násillia voči sťažovateľke a jej matke konštatoval, že násillie zo strany sťažovateľkinho manžela bolo aj v tomto prípade eskalujúce. Navyše boli trestné činy, ktorých sa manžel sťažovateľky dopustil, dostatočne závažné, aby štátne orgány prijali preventívne opatrenia v súvislosti s ohrozením zdravia a bezpečnosti sťažovateľky a jej matky. Okrem toho bolo, s ohľadom na históriu vzťahu medzi sťažovateľkou a jej manželom, zrejmé, že manžel sťažovateľky sa v minulosti dopustil domáceho násillia, preto existovalo významné riziko, že sa násillie zopakuje. Situácia, v ktorej sa sťažovateľka a jej matka nachádzali, bola štátnym orgánom preukázateľne známa, keďže sťažovateľka, ako aj jej matka krátko pred jej smrťou oznámili príslušným štátnym orgánom, že manžel sťažovateľky je nebezpečný, že sa im vyhráža a že je potrebné, aby polícia voči nemu zasiahla, ale aj z množstva predchádzajúcich trestných oznámení a ukončených alebo neukončených trestných konaní proti manželovi sťažovateľky.

Okrem toho Súd rozpoznal domáce násillie ako zásadný problém, ktorý sa týka všetkých členských štátov Rady Európy a ktorý často nie je zjavný, keďže sa odohráva v rámci osobných vzťahov alebo vnútri uzatvorených spoločností. Súd takisto uviedol, že obeťami domáceho násillia nie sú len ženy, ale aj muži a deti, ktoré sú často, priamo alebo nepriamo, vedľajšími obeťami tohto fenoménu. Skutočnosť, že ESĽP jednoznačne rozpoznal dôležitosť domáceho násillia ako celospoločenského problému naprieč všetkými členskými krajinami Rady Európy, ako aj špecifiká tohto typu násillia v porovnaní

s inými typmi násillia, je možné vnímať pozitívne, ako prvý krok z rodovo citlivému prístupu Súdu v prípadoch domáceho násillia.

Zaujímavé v tomto prípade bolo aj to, ako sa Súd vysporiadal s konfliktom práv sťažovateľky a jej matky chránenými článkami 2, 3 Dohovoru s právami sťažovateľky, jej matky a manžela chránenými článkom 8 Dohovoru. Turecká vláda argumentovala tým, že ak by pokračovala v trestnom stíhaní manžela sťažovateľky aj po tom, ako boli trestné oznámenia stiahnuté, malo by to za následok porušenie práva na súkromie sťažovateľky a jej matky chráneného v článku 8 Dohovoru. Aj keď v tom čase neexistoval medzi štátmi Rady Európy všeobecný konsenzus, či pokračovať v trestnom stíhaní, aj keď obeť domáceho násillia vezme svoje oznámenie späť, Súd rozhodol, že je nevyhnutné, aby štátne orgány vybalansovali práva chránené článkami 2, 3 a 8 Dohovoru pri rozhodovaní o svojom ďalšom postupe. Štátne orgány by pri rozhodovaní o tom, či pokračovať v trestnom stíhaní v prípade späť vzatia trestného oznámenia, mali brať do úvahy určité faktory, najmä závažnosť trestného činu, charakter spôsobených zranení, to či páchateľ použil zbraň, či bol útok plánovaný, či po ňom nasledovali vyhrážky, pravdepodobnosť, že páchateľ spácha čin opäť, históriu vzťahu a páchateľovu trestnú minulosť a mnohé iné faktory.

Súd v tejto veci uviedol, že v niektorých prípadoch je zásah do súkromného alebo rodinného života zo strany štátnych orgánov nevyhnutný za účelom ochrany zdravia a práv iných ľudí alebo v snahe predísť spáchaniu trestných činov. Aj v prípade *Opuz proti Turecku* bol takýto zásah nevyhnutný s ohľadom na závažnosť rizika, ktorému čelila matka sťažovateľky. Navyše, v žiadnom prípade vo veciach domáceho násillia nemôžu mať práva páchateľa prednosť pred právami obetí na život a fyzickú a mentálnu integritu.

Okrem toho, Súd v tomto rozhodnutí potvrdil, že pozitívne povinnosti štátu v rámci článku 2 Dohovoru obsahujú aj povinnosť zabezpečenia efektívneho a nezávislého súdneho systému, ktorý umožní riadne prešetriť vraždu a potrestať jej páchateľov (procesná povinnosť vyplývajúca z článku 2 Dohovoru). Čo sa týka *Osmanovho* testu v tomto prípade, Súd rozhodol, že boli naplnené jeho podmienky, keďže štát vedel o reálnom a bezprostrednom ohrození života konkrétnych osôb, avšak nepodnikol opatrenia, ktoré sa dali od neho rozumne očakávať, aby toto ohrozenie života odvrátil. Dôležité je aj to, že Súd rozpoznal, že násillie bolo v tomto prípade eskalujúce, bolo

prítomná pretrvávajúca hrozba voči zdraviu a bezpečnosti sťažovateľky a jej príbuzných a veľké riziko pokračujúceho násillia. Preto nie je pochýb o tom, že ohrozenie života sťažovateľky a jej matky bolo možné považovať za reálne a bezprostredné, a teda spĺňalo štandardy nastavené *Osmanovým* testom. Keďže boli všetky kritéria *Osmanovho* testu naplnené, Súd rozhodol, že v dôsledku nečinnosti tureckých štátnych orgánov a nedostatkov tureckej legislatívy došlo k poručeniu článku 2 Dohovoru.

3.3 TALPIS PROTI TALIANSKU

Tretím prípadom, ktorým sa budeme v tejto publikácii zaoberať, je prípad [*Talpis proti Taliansku*](#)⁶, v ktorom ESĽP pokračoval v tom, čo započal v prípade *Opuz proti Turecku* a prehíbil rodovo citlivý výklad *Osmanovho* testu, predovšetkým kritéria reálnosti a bezprostrednosti ohrozenia života osoby, berúc do úvahy špecifickosť domáceho násillia a hrozby, ktorú predstavuje pre obeť tohto typu násillia.

Čo sa stalo (okolnosti prípadu)

Sťažovateľka, pani Elisaveta Talpis, bola vydatá a s manželom mala 2 deti. Do Talianska sa celá rodina presťahovala z Moldavska s cieľom zabezpečiť deťom lepší život. V manželstve sťažovateľka roky zažívala násillie zo strany svojho manžela, ktoré vyústilo do útoku na sťažovateľku a jej dcéru v roku 2012, ku ktorému sťažovateľka zavolała políciu. Policajti o útoku spísali správu, v ktorej uviedli, že sťažovateľka aj jej dcéra boli zbité a boli poučené o svojich právach, avšak sťažovateľka neskôr spresnila, že nebola poučená o možnosti podať trestné oznámenie alebo odísť do krízového centra. K ďalšiemu útoku na sťažovateľku došlo o 2 mesiace neskôr v ich spoločnom dome. Privolaná policajná hliadka, podľa tvrdení sťažovateľky, len skontrolovala doklady sťažovateľky a jej manžela a aj napriek tomu, že im sťažovateľka oznámila, že sa jej manžel vyhrážal a zbil ju, poslali ju naspäť domov bez toho, aby jej ponúkli pomoc. Policajti manželovi sťažovateľky povedali, nech sa od nej drží ďalej a udelili mu pokutu za nezákonnú držbu smrtiacej zbrane. Neskôr išla sťažovateľka do nemocnice, v ktorej uviedli, že jej zranenia by sa mali do týždňa vyliečiť.

⁶ Sťažnosť č. 41237/14, rozhodnutie zo dňa 2. marca 2017.

Po tomto útoku sa sťažovateľka rozhodla odísť do krízového centra, v ktorom strávila 3 mesiace. Počas tohto obdobia podala trestné oznámenie na svojho manžela za ublíženie na zdraví, zlé zaobchádzanie a vyhrážky. Kým bol sťažovateľka v krízovom centre, manžel ju telefonicky obťažoval. Po uplynutí troch mesiacov nemali podľa sťažovateľky sociálne služby financie na poskytnutie ubytovania sťažovateľke alebo pomoc s hľadaním nového bývania. Sťažovateľke sa časom podarilo nájsť si prácu a prenajať si byt, pričom manžel na ňu naďalej vyvíjal tlak, aby stiahla trestné oznámenie.

Po siedmych mesiacoch od podania trestného oznámenia bola sťažovateľka po prvýkrát vypočutá políciou. Počas tejto výpovede pozmenila a zmierila svoju predchádzajúcu výpoveď, pričom uviedla, že manžel ju síce udrel, ale nevyhrážal sa jej aj útokom nožom, počas pobytu v krízovom centre s ním podľa pokynov sociálnych pracovníčok nekomunikovala a po čase po návrate z krízového centra sa vrátila k manželovi. Neskôr sťažovateľka uviedla, že pozmenila svoju výpoveď, keďže na ňu manžel v tejto veci vyvíjal nátlak. Keďže sťažovateľka zmiernila svoju výpoveď a od útoku nedošlo k ďalším útokom, požiadal prokurátor príslušného sudcu, aby zastavil trestné stíhanie vo veci zlého zaobchádzania, ale navrhol naďalej pokračovať v trestnom stíhaní vo veci ublíženia na zdraví. Sudca v roku 2013 zastavil trestné stíhanie voči manželovi sťažovateľky vo veci zlého zaobchádzania a vyhrážania, pretože boli podľa neho udalosti nejasné a keďže sťažovateľka podala oznámenie len ohľadom jedného incidentu, navyše nebolo splnené kritérium opakovaných epizód násillia v zmysle talianskych zákonov. Manžel sťažovateľky bol uznaný vinným z ublíženia na zdraví a bol mu udelený peňažný trest.

V roku 2013 zavolała sťažovateľka na políciu kvôli hádke s manželom. Polícia došla na miesto a vo svojej správe uviedla, že dvere do spálne boli vylomené a po zemi boli rozhádzané fľaše od alkoholu. Sťažovateľka uviedla, že jej manžel bol opitý a že zavolała na políciu, lebo si myslela, že jej manžel potrebuje pomoc. Na sťažovateľke, ani jej synovi neboli vidieť stopy násillia a syn sťažovateľky uviedol, že jeho otec voči nemu v ten deň nebol násillný. Manžela sťažovateľky vzal privolaná policajná hliadka do nemocnice, z ktorej v noci odišiel. Po ceste domov ho na ulici zastavila iná policajná hliadka, ktorá mu skontrolovala totožnosť. Policajná správa z tejto udalosti uvádzala, že manžel sťažovateľky bol opitý a mal problém udržiavať stabilitu, ale polícia mu po udelení pokuty umožnila pokračovať ďalej v ceste domov. V ten deň skoro ráno vstúpil sťažovateľkin manžel do ich bytu a nožom zaútočil na sťažovateľku. Ich syn sa ju snažil ochrániť a bol

pri tom trikrát bodnutý. Sťažovateľka sa pokúsila utiecť, ale jej manžel ju dobehol a niekoľkokrát bodol do hrude na ulici.

Syn sťažovateľky zraneniam podľahol. Manžel sťažovateľky bol v roku 2015 uznaným vinným a bol mu uložený trest odňatia slobody na doživotie za vraždu svojho syna, pokus o vraždu sťažovateľky, za zlé zaobchádzanie s manželkou a dcérou v minulosti a nezákonnú držbu zakázanej zbrane. Vo veci zlého zaobchádzania sudca rozhodol, že sťažovateľka a jej deti žili v násilnom prostredí a manžel sťažovateľky bol často násilný a k násilným epizódam došlo niekoľkokrát. Podľa sudcu bola vražda syna sťažovateľky a pokus o vraždu sťažovateľky následom snahy sťažovateľky opustiť svojho manžela. Tento rozsudok talianskeho súdu bol potvrdený aj odvolacím súdom.

Ako Európsky súd pre ľudské práva v tomto prípade rozhodol

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti namietala porušenie článkov 2 (právo na život), 3 (zákaz mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu) a 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života) Dohovoru.

ESĽP v tomto prípade konštatoval, že pozitívne povinnosti štátov môžu obsahovať aj povinnosť zabezpečiť adekvátny právny rámec, ktorý by poskytoval ochranu proti násilným činom súkromných osôb. Súd ďalej konštatoval, že v tomto prípade nebolo vydané ochranné opatrenie a upozornil na dlhý prestoj (7 mesiacov) medzi tým, ako podala sťažovateľka trestné oznámenia a momentom jej prvého vypočutia. Tento prestoj spôsobil, že sťažovateľke nebola poskytnutá okamžitá ochrana, ktorú si daná situácia vyžadovala. Aj keď počas týchto 7 mesiacov nedošlo k ďalším fyzickým útokom zo strany sťažovateľkinho manžela, ESĽP konštatoval, že sťažovateľka naďalej žila v krízovom centre počas tohto prestoja v činnosti talianskych štátnych orgánov v strachu, keďže ju manžel telefonicky obťažoval.

Súd ďalej uviedol, že štátne orgány mali povinnosť vziať do úvahy nezvyčajnú psychologickú, fyzickú a materiálnu situáciu (sťažovateľka bola imigrantka, ktorú, podľa jej tvrdení, nútil manžel do prostitúcie), v ktorej sa sťažovateľka nachádzala a podľa tohto posúdiť sťažovateľkinu situáciu a poskytnúť jej potrebnú pomoc. Talianske štátne orgány si však túto svoju povinnosť nespĺnili. Navyše, štátne orgány neuskutočnili vyhodnotenie rizika, ktorému čelila sťažovateľka, vrátane rizika, že sa útoky zopakujú. Skutočnosť, že

sťažovateľka neskôr čiastočne zmenila a zmiernila svoju výpoveď, nemala vplyv na povinnosť štátu vyhodnotiť riziko, keďže konanie vo veci ublíženia na zdraví v danom okamihu naďalej pokračovalo.

ESLP okrem toho v tomto prípade uviedol, že štátne orgány svojou pomalou reakciou zbavili trestné oznámenie podané sťažovateľkou akejkoľvek účinnosti a vytvorili priestor pre beztrestnosť sťažovateľkinho manžela, čo viedlo k ďalším útokom na ňu a jej deti tým, že štátne orgány nekonali dostatočne rýchlo po obdržaní trestného oznámenia. Aj keď talianska vláda namietala, že neexistovali hmatateľné dôkazy, ktoré by naznačovali, že život sťažovateľky alebo jej syna bol v bezprostrednom ohrození, teda talianska vláda tvrdila, že neboli splnené podmienky *Osmanovho* testu, a z toho dôvodu nevznikli Taliansku pozitívne povinnosti v súvislosti s článkom 2 Dohovoru, Súd túto námietku nevzal do úvahy, keďže konštatoval, že štátne orgány nevyhodnotili riziko, ktoré hrozilo sťažovateľke konaním jej manžela.

Súd ďalej konštatoval, že beztrestnosť manžela sťažovateľky v dôsledku zlyhania štátnych orgánov konať promptne po obdržaní trestného oznámenia, vyvrcholila v noc posledného smrteľného útoku. Je to spôsobené tým, že polícia v danú noc dvakrát zasahovala v rodine sťažovateľky – raz po tom, čo ich sťažovateľka privolala a raz, keď policajná hliadka náhodne zastavila manžela sťažovateľky na ulici počas cesty domov. Na tejto skutočnosti je zásadné to, že ani v jednom prípade polícia neprijala žiadne špecifické opatrenia, ktoré by poskytli sťažovateľke ochranu primeranú závažnosti situácie, aj keď polícia vedela o histórii násillia v rodine. Napriek tomu, že nie je zrejmé, že by k úmrtiu syna sťažovateľky nedošlo, ak by štátne orgány konali ináč, Súd pripomenul, že neprijatie rozumných opatrení štátnymi orgánmi, ktoré mohli realisticky zabrániť tomuto úmrtiu, je postačujúce na to, aby bol štát zodpovedný za úmrtie sťažovateľkinho syna.

Podľa názoru Súdu mala polícia v noc posledného smrteľného útoku, s ohľadom na svoje záznamy o sťažovateľkinom manželovi, vedieť, že predstavuje pre sťažovateľku reálne riziko, ktorého bezprostrednosť sa nedala vylúčiť. To znamená, že štátne orgány nevyužili svoju právomoc prijať opatrenia, ktoré mohli zabrániť alebo aspoň zmierať zhmotnenie reálneho ohrozenia, ktoré manžel sťažovateľky predstavoval pre jej život a život jej syna. Keďže štáty majú pozitívnu povinnosť prijímať operatívne opatrenia za účelom ochrany osoby, ktorej život je v ohrození a v tomto prípade ich talianske štátne orgány neprijali,

a tak nekonali s náležitou starostlivosťou, došlo k porušeniu článku 2 Dohovoru z dôvodu porušenia pozitívnych povinností štátu. Okrem toho Súd rozhodol, že v tomto prípade došlo aj k porušeniu článku 3 Dohovoru a článku 14 v spojení s článkom 2 a 3 Dohovoru.

Čo je na tomto rozhodnutí kľúčové

Rozhodnutie vo veci *Talpis proti Taliansku* je možné považovať za prelomové v oblasti domáceho násillia. Je to preto, že v tomto rozhodnutí Súd konštatoval, že reálnosť a bezprostrednosť ohrozenia života, ako jednej zo zložiek *Osmanovho* testu, je potrebné posudzovať s ohľadom na špecifický kontext domáceho násillia. Štátne orgány by mali brať to úvahy to, že epizódy násillia v rodiny sa opakujú, takže ak už v rodine došlo k domácemu násilliu, dá sa predpokladať, že k násilliu dôjde znova. Tento prístup Súdu bol zrejmý aj z toho, ako Súd v tomto prípade rozhodol, keďže Súd vzdal do úvahy, že s ohľadom na minulosť manžela sťažovateľky, bolo možné považovať riziko, ktoré predstavoval ňu a jej syna za reálne a bezprostredné, takže toto riziko naplňalo požiadavky *Osmanovho* testu. Okrem toho Súd v tomto prípade konštatoval, že v prípadoch domáceho násillia je potrebná náležitá a špeciálna starostlivosť (*dilligence*) zo strany štátov a štáty musia brať do úvahy špecifickú povahu domáceho násillia aj v rámci vnútroštátnych konaní.

Toto rozhodnutie bolo považované za veľký pokrok v oblasti domáceho násillia, keďže Súd v ňom stanovil prísnejšie štandardy pre posudzovanie toho, či štátne orgány postupovali s náležitou starostlivosťou, resp. stanovil prísnejšie kritéria *Osmanovho* testu. Najdôležitejšie na tomto rozhodnutí je to, že Súd v tomto prípade aplikoval rodovo citlivý prístup (ohľadom posúdenia reálnosti a bezprostrednosti ohrozenia života) v prípade domáceho násillia a na základe takéhoto prístupu vyhodnotil, či boli splnené náležitosti *Osmanovho* testu v tomto prípade a došlo tak k porušeniu pozitívnych povinností vyplývajúcich z článku 2 Dohovoru zo strany talianskych štátnych orgánov.

Čo sa týka samotného *Osmanovho* testu v tomto prípade, Súd zhodnotil, že boli naplnené jeho podmienky, keďže štátne orgány s ohľadom na minulé domáce násillie, ktoré bolo vo vzťahu prítomné a na epizódu násillia v osudnú noc, vedeli o reálnom a bezprostrednom ohrození života konkrétnych osôb, avšak nepodnikli opatrenia, ktoré sa od nich dali rozumne očakávať, aby toto ohrozenie na živote odvrátili, aj keď bola

polícia až dvakrát v kontakte s manželom sťažovateľky v danú noc a mohla tak jednoducho a promptne prijať efektívne opatrenia, ktoré by zabránili smrteľnému útoku.

3.4 KURT PROTI RAKÚSKU

Posledným rozhodnutím, ktoré budeme v tejto publikácii analyzovať, je rozhodnutie *Kurt proti Rakúsku*⁷. Toto, relatívne čerstvé rozhodnutie z júna 2021, je špecifické v niekoľkých aspektoch. Je to jediné z analyzovaných rozhodnutí, v ktorom ESĽP rozhodol že nedošlo k porušeniu článku 2 Dohovoru. Zároveň je to jediné z analyzovaných rozhodnutí, o ktorom rozhodla Veľká komora.⁸ Veľká komora vo výnimočných prípadoch rozhoduje o odvolaniach voči rozhodnutiam Komory.⁹ Komora v rozhodnutí vo veci *Kurt proti Rakúsku* z roku 2019 rozhodla, že nedošlo k porušeniu článku 2 Dohovoru. Keďže ESĽP dospel k odlišnému záveru v tomto prípade ako v relatívne podobnom prípade *Talpis proti Rakúsku*, a teda nebola zjednotená rozhodovacia prax rôznych Komôr Súdu v prípadoch domáceho násillia (napr. aj s ohľadom na rozhodnutie vo veci porušenia článku 3 Dohovoru v prípade *Volodina proti Rusku*,¹⁰ ktoré bolo prijaté len 5 dní po prvom rozhodnutí v prípade *Kurt proti Rakúsku* a v ktorom iná Komora Súdu ako v prípade *Kurt proti Rakúsku* uplatnila rodovo citlivý prístup v prípade domáceho násillia), predstavuje rozhodnutie Veľkej komory v prípade *Kurt proti Rakúsku* zásadné rozhodnutie, ktoré nastavuje štandardy Súdu v oblasti domáceho násillia a špecifikuje povinnosti štátov v tejto oblasti, vrátane toho, ako by mal Súd uplatňovať *Osmanov test* v prípadoch domáceho násillia.

Čo sa stalo (okolnosti prípadu)

Sťažovateľka, pani Senay Kurt, bola vydatá a mala 2 deti. V roku 2010 zavolała sťažovateľka na políciu po tom, čo ju zbil manžel. Sťažovateľka uviedla, že ju jej manžel roky týral, bol gambler, mal veľké dlhy a prišiel o zamestnanie. Polícia informovala sťažovateľku o možnosti podať žiadosť o dočasný zákaz priblíženia, pričom neskôr bol tento zákaz vydaný. V tomto opatrení mal manžel sťažovateľky prikázané zdržať sa vstupu do spoločného bytu, ako aj do bytu sťažovateľkiných rodičov a príbahlých

⁷ Sťažnosť č. 62903/15, rozhodnutie zo dňa 15. júna 2021.

⁸ Veľká komora sa skladá zo 17 sudcov alebo sudkýň.

⁹ Komora sa skladá zo 7 sudcov alebo sudkýň.

¹⁰ Sťažnosť č. 41261/17, rozhodnutie zo dňa 9. júla 2019.

priestorov po dobu 14 dní, pričom manžel sťažovateľky konal v súlade s týmto príkazom. Proti manželovi sťažovateľky bolo začaté v roku 2010 aj trestné stíhanie. Aj napriek tomu, že sťažovateľka odmietla proti nemu vypovedať, keďže sa rozhodol začať liečiť z gamblingu a ona sa rozhodla dať mu ešte šancu, bol manžel sťažovateľky uznaný vinným z ublíženia na zdraví a nebezpečného vyhrážania a bol mu uložený podmienený trest odňatia slobody.

Sťažovateľka podala z dôvodu znásilnenia, pokračujúceho násilia a vyhrážok zo strany manžela žiadosť o rozvod. Po tom, čo sťažovateľka oznámila manželovi, že by sa s ním chce rozvieť, ju manžel opäť napadol a znásilnil. Navyše znovu prepadol gamblingu, vyhrážal sa jej smrťou a bol násilný voči nej aj voči ich deťom. Sťažovateľka znásilnenie a vyhrážky ohlásila na políciu a vo svojej výpovedi uviedla aj pretrvávajúce násilie voči nej a deťom zo strany manžela. Polícia si manžela sťažovateľky preverila v registri polície a skontrolovala, či nevlastní zbraň. Polícia opäť vydala zákaz priblíženia k obydlíu sťažovateľky a jej rodičov a vykázala ho na 2 týždne z bytu, od ktorého mu aj vzala kľúče.

Okrem toho polícia informovala, prostredníctvom letáku, sťažovateľku o možnosti rozšíriť zákaz priblíženia na dlhšie časové obdobie. Voči manželovi sťažovateľky bolo začaté trestné stíhanie vo veci znásilnenia, ublíženia na zdraví, nebezpečného vyhrážania, ako aj zanedbania starostlivosti o maloleté deti. Polícia si zaznamenala, že sa v ich prítomnosti nesprával agresívne. Šesť dní po znásilnení sťažovateľky prišiel manžel sťažovateľky do školy, ktorú navštevovali jeho deti, kde zastrelil svojho syna. Neskôr v aute zastrelil aj seba.

Ako Európsky súd pre ľudské práva v tomto prípade rozhodol

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti namietala porušenie článkov 2 (právo na život), 3 (zákaz mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu) a 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života) a 14 (zákaz diskriminácie) Dohovoru. Komora Súdu vo svojom prvom rozhodnutí v tomto prípade v roku 2019 rozhodla, že článok 2 Dohovoru nebol porušený. Uviedla, že vzhľadom na okolnosti prípadu nebolo možné považovať riziko za reálne a bezprostredné a že úsudok štátnych orgánov, že zákaz priblíženia je dostatočný na ochranu života sťažovateľky a jej detí, bol oprávnený. Takisto vzhľadom na okolnosti prípadu nemohli štátne orgány rozpoznať, že život

sťažovateľkinho syna bol v ohrození aj v jeho škole. Podľa názoru Komory si štátne orgány splnili svoje povinnosti vyplývajúce z článku 2 Dohovoru.

Súd (od tohto bodu máme na mysli rozhodnutie Veľkej komory) v tomto prípade konštatoval, že v porovnaní s prípadmi *Opuz proti Turecku a Talpis proti Taliansku*, rakúske štátne orgány konali v prípade oboch útokov manžela sťažovateľky okamžite a bez zbytočných prestojov, v oboch prípadoch bol aj okamžite vydaný zákaz priblíženia. Avšak, aj z pohľadu sťažovateľky, nebolo úmrtie jej syna spôsobené prietiahmi v konaní zo strany štátnych orgánov, ale nevhodným výberom konkrétnych opatrení, napr. tým, že štátne orgány nevzali manžela sťažovateľky do väzby. Na základe všetkých krokov, ktoré štátne orgány podnikli v tomto prípade, však došiel Súd k záveru, že štátne orgány postupovali so špeciálnou starostlivosťou, ktorú od nich vyžadujú štandardy ESĽP v prípadoch domáceho násillia.

Súd ďalej analyzoval, či štátne orgány dostatočne posúdili riziko, ktoré hrozilo sťažovateľke a jej deťom. Súd považoval posúdenie rizika vykonané rakúskymi štátnymi orgánmi za proaktívne a samostatné, keďže si tieto orgány vyhľadali informácie a posúdili dôkazy nad rámec toho, čo im uviedla sťažovateľka. Polícia takisto skontrolovala, či manžel sťažovateľky nevlastní zbraň, pričom prišla k záveru, že legálne registrovanú zbraň v držbe nemá. Okrem toho si polícia v tomto prípade explicitne zaznamenala niekoľko relevantných faktorov vplývajúcich na zhodnotenie rizika v prípadoch domáceho násillia, ako napr. nahlásené a nenahlásené predošlé násillné činy, eskaláciu násillia, súčasné stresové faktory ako nezamestnanosť, rozvod a/alebo odlúčenie a sklon manžela sťažovateľky zľahčovať násillie, ako aj jeho správanie, hlavne to, že spolupracoval s políciou a dobrovoľne došiel na policajnú stanicu.

Na základe tohto záznamu Súd zhodnotil, že rakúske štátne orgány demonštrovali, že riadne vzali na vedomie kontext domáceho násillia pri hodnotení rizika tým, že identifikovali vyššie uvedené faktory. Podľa názoru Súdu, štátne orgány pri hodnotení rizika, aj keď nepostupovali podľa štandardizovaných postupov, splnili požiadavku, aby posudzovanie rizika bolo samostatné, proaktívne a komplexné. Jediné, čo Súd vytkol štátnym orgánom, bola skutočnosť, že tieto orgány prikladali váhu pokojnému správaniu manžela sťažovateľky voči polícii, čo Súd považuje za potenciálne zavádzajúce v prípadoch domáceho násillia a nemalo by to byť rozhodujúcim faktorom pri posudzovaní rizika.

Avšak zároveň Súd nepovažuje toto pochybenie polície za tak závažné, aby bolo možné vyhodnotiť posúdenie rizika zo strany štátnych orgánov za nedostačujúce.

Na záver Súd posudzoval, či štátne orgány vedeli alebo mali vedieť o tom, že ohrozenie života syna sťažovateľky bolo reálne a bezprostredné. Rakúske štátne orgány usúdili, že v prípade manžela sťažovateľky existuje hrozba ďalšieho násillia, a z toho dôvodu rozhodli o zákaze priblíženia. Príslušníci a príslušníčky polície, ktoré o tomto kroku rozhodli, mali dostatočné a relevantné skúsenosti a vedomosti vo veciach domáceho násillia. Štátne orgány však nevykonali samostatné posúdenie rizika, ktoré hrozilo deťom sťažovateľky zo strany jej manžela, čo však Súd nepovažoval za pochybenie rakúskych štátnych orgánov, keďže deti sťažovateľky neboli v minulosti hlavnými obeťami násillia a vyhrážok zo strany manžela sťažovateľky. Na základe okolností prípadu nemohli štátne orgány vyhodnotiť, že deťom sťažovateľky hrozí v ich škole riziko a už vôbec nie smrteľné riziko. Takisto nepovažoval Súd za porušenie pozitívnej povinnosti štátu skutočnosť, že štátne orgány neinformovali školu detí sťažovateľky o situácii v rodine, keďže zdieľanie takejto informácie nevyžadovali v danom čase rakúske zákony a konečný vývoj situácie nemohli štátne orgány, vzhľadom na okolnosti daného prípadu, predvídať.

Súd zhodnotil, že v čase vraždy sťažovateľkinho syna, neexistovali náznaky, že riziko ďalšieho násillia voči synovi sťažovateľky mimo jej bytu a bytu jej rodičov, ku ktorým sa viazal zákaz vstupu, je reálne a bezprostredné a už vôbec nie smrteľné. Podľa názoru ESĽP boli opatrenia, ktoré rakúske štátne orgány prijali po vykonaní posúdenia rizika, primerané k účelu zabránenia akéhokoľvek rizika ďalšieho násillia voči deťom sťažovateľky. Keďže nebolo možno identifikovať riziko, ktoré hrozilo synovi sťažovateľky ako reálne a bezprostredné, neboli naplnené požiadavky *Osmanovho* testu, a teda nevznikla Rakúsku pozitívna povinnosť prijať ďalšie preventívne operatívne opatrenia špecificky vo vzťahu k deťom sťažovateľky, či už v súkromných alebo verejných priestoroch, napr. zakázať manželovi sťažovateľky vstup do školy. Na základe vyššie uvedených skutočností Súd rozhodol, že štátne orgány postupovali v tomto prípade so špeciálnou starostlivosťou vyžadovanou v prípadoch domáceho násillia, reagovali promptne na sťažovateľkine oznámenia a riadne vzali do úvahy špecifický kontext domáceho násillia. Z toho dôvodu **nedošlo k porušeniu článku 2 Dohovoru.**

Čo je na tomto rozhodnutí kľúčové

Rozhodnutie *Kurt proti Rakúsku* je možné považovať za prínos pre rodovo citlivé rozhodovanie Súdu vo veciach domáceho násillia, aj keď v tomto konkrétnom prípade Súd rozhodol, že Rakúsko neporušilo svoje pozitívne povinnosti a nedošlo k porušeniu článku 2 Dohovoru, čo je možné hodnotiť negatívne. Súd v tomto rozhodnutí predovšetkým podrobne špecifikoval povinnosti štátov v oblasti domáceho násillia, a tým prispel k zjednoteniu budúcej rozhodovacej praxe v rámci Európskeho súdu pre ľudské práva. Súd v minulosti viackrát vo svojich rozhodnutiach uviedol, že reálnosť a bezprostrednosť ohrozenia života má byť v prípadoch domáceho násillia posudzovaná s ohľadom na špecifický kontext tohto typu násillia, najmä berúc do úvahy skutočnosť, že epizódy domáceho násillia sa zvyčajne opakujú. V rozhodnutí *Kurt proti Rakúsku* Súd objasnil, ako konkrétne by mali štáty, v rámci svojich pozitívnych povinností, brať do úvahy špecifický kontext a dynamiku domáceho násillia.

Súd určil niekoľko čiastkových povinností, ktoré majú štáty v rámci svojej pozitívnej povinnosti podľa článku 2 Dohovoru v kontexte domáceho násillia. Medzi tieto povinnosti patrí – **povinnosť okamžite reagovať na obvinenia z domáceho násillia, povinnosti týkajúce sa vyhodnotenia rizika a povinnosti týkajúce sa operatívnych opatrení**. Postupne si tieto čiastkové povinnosti štátov bližšie priblížime.

Čo sa týka povinnosti **okamžite reagovať na obvinenia z domáceho násillia**, Súd zopakoval svoje závery z rozhodnutia *Talpis proti Taliansku*. Podľa názoru Súdu je nevyhnutné, aby štátne orgány reagovali promptne po tom, čo obdržia trestné oznámenie, ináč pripravia takéto oznámenie o akúkoľvek účinnosť, vytvoria situáciu beztrestnosti páchatel'a domáceho násillia, ktorá vedie k opakovaniu násillia.

Štátne orgány vyhodnocujú riziko v prípadoch domáceho násillia s cieľom určenia, či obeť nehrozí ďalšie násillie, vo všetkých členských štátoch Rady Európy. Súd špecifikoval, že na určenie toho, či existuje reálne a bezprostredné ohrozenie života obeť domáceho násillia, sú štátne orgány povinné vykonať **posúdenie smrteľného rizika**, ktoré je **samostatné, proaktívne a komplexné**.

To, že posúdenie rizika má byť **samostatné a proaktívne** znamená, že štátne orgány by sa nemali spoliehať len na to, ako obeť vníma riziko, ktoré jej hrozí, ale doplniť posúdenie rizika zo strany obeť vlastným zhodnotením. Keďže obeť domáceho násillia na nachádza vo výnimočnej psychologickej situácii, je úlohou štátnych orgánov pýtať sa relevantné

otázky, pomocou ktorých získajú všetky relevantné informácie. Štátne orgány by sa takisto nemali spoliehať len na obeť, že im poskytne všetky relevantné informácie, ale mali by si ich zisťovať aj od iných štátnych orgánov a inštitúcií. To, ako obeť vníma riziko, ktoré jej hrozí, je síce relevantné, ale malo by štátnym orgánom slúžiť len ako štartovací bod pre zhodnotenie rizika. Následne by mali štátne orgány, v súlade s ich povinnosťou vyšetriť obvinenia z domáceho násillia na základe vlastnej iniciatívy, proaktívne zhromažďovať a posudzovať informácie ohľadom všetkých relevantných faktorov a elementov rizika v danom prípade.

Komplexnosť je nielen jedným z kritérií posudzovanie rizika v prípadoch domáceho násillia, ale zároveň aj nevyhnutnou súčasťou akéhokoľvek oficiálneho vyšetrovania. V prípadoch domáceho násillia požiadavka komplexnosti posudzovania rizika zahŕňa štandardizované dotazníky obsahujúce špecifické rizikové faktory a ktoré boli vytvorené na základe kriminologického výskumu a najlepších postupov v rámci prípadov domáceho násillia. Prieskum Súdu ukázal, že množstvo členských štátov Rady Európy používa štandardizované nástroje pre vyhodnotenie rizika.

Okrem toho Súd konštatoval, že je dôležité, aby bol zamestnancom a zamestnankyniam štátnych orgánov pracujúcich s obeťami domáceho násillia pravidelne poskytovaný tréning a zvyšované ich povedomie, najmä v súvislosti s nástrojmi na vyhodnocovanie rizika, za účelom lepšieho pochopenia dynamiky domáceho násillia a boli tak lepšie pripravení a pripravené posúdiť a zhodnotiť existujúce riziko, vhodne reagovať a promptne poskytnúť ochranu.

Súd sa v rozhodnutí venoval aj prípadom, kedy sú domácim násillím, priamo alebo nepriamo, ovplyvnené viaceré osoby, napr. aj deti obeť, ako to bolo aj v prípade *Kurt proti Rakúsku*. Vyhodnotenie rizika musí byť schopné systematicky identifikovať a zahrnúť všetky potenciálne obeť, pričom štátne orgány by mali brať do úvahy aj možnosť, že pre každú osobu môže byť výsledkom vyhodnotenia rizika iný stupeň rizika, ktorý im hrozí.

Okrem toho by štátne orgány mali viesť aspoň základnú dokumentáciu o priebehu vyhodnotenia rizika, aby relevantné orgány mali prístup k výsledkom takéhoto vyhodnotenia a mohli spoločne koordinovať postup v rámci identifikovaného rizika a poskytnúť pomoc a podporu obeťiam domáceho násillia. Informácie o riziku by mali byť zdieľané a podpora by mala byť koordinovaná s akýmikoľvek orgánmi a inštitúciami, ktoré

prichádzajú do pravidelného kontaktu s osobou, ktorá je v ohrození. V prípade detí sú takými osobami a inštitúciami aj učitelia alebo učiteľky a školy. Okrem toho by podľa názoru Súdu mali byť aj obe domáceho násillia informované o výsledkoch vyhodnotenia rizika a ak je to nevyhnutné, mali by im štátne orgány poskytnúť informácie o dostupných právnych a operatívnych ochranných opatreniach.

Súd sa v tomto rozhodnutí zaoberal aj tým, ako interpretovať požiadavku *Osmanovho* testu na **bezprostrednosť** ohrozenia života. Súd opäť potvrdil, že pri posudzovaní toho, či je riziko bezprostredné, by sa mala brať do úvahy špecifická povaha domáceho násillia a to, akým spôsobom sa tento typ násillia odlišuje od iných typov násillia. Súd rozpoznal, že domáce násillie sa objavuje nadväzujúcich cykloch, ktoré majú často tendenciu mať v priebehu času vyššiu frekvenciu, intenzitu a predstavovať väčšie nebezpečenstvo. Štátne orgány by v prípadoch domáceho násillia pri vyhodnocovaní rizika mali brať do úvahy najnovšie poznatky a výskumy z oblasti domáceho násillia, a to aj po vydaní ochranného opatrenia a zákazu priblíženia. Súd potvrdil aj svoju staršiu rozhodovaciu prax, v ktorej uznal, že páchatelia, ktorí sa dopustili domáceho násillia v minulosti, predstavujú významné riziko ďalšieho a potenciálne smrteľného násillia.

Súd takisto konštatoval, že nie je možné presne definovať bezprostrednosť ohrozenia. Takisto Súd rozpoznal, že Súd aj minulosti v prípadoch domáceho násillia aplikoval koncept bezprostrednosti ohrozenia flexibilnejšie ako v iných situáciách, v ktorých sa uplatňuje *Osmanov* test, keďže vzal do úvahy, že domáce násillie často eskaluje, aj keď presný čas a miesto útoku v daných prípadoch nebolo možné predpovedať (napr. *Opuz proti Turecku* alebo *Talpis proti Taliansku*). Avšak aj v tomto prípade Súd zdôraznil dôležitosť *Osmanovho* testu, ako nástroja s cieľom zabránenia nemožnej alebo neprimeranej záťaže pre štátne orgány pri plnení pozitívnych povinností vyplývajúcich z článku 2 Dohovoru.

Súd sa v rozhodnutí *Kurt proti Rakúsku* podrobne venoval aj povinnostiam týkajúcim sa operatívnych opatrení. Štátnym orgánom vzniká pozitívna povinnosť prijať operatívne opatrenia, ak štátne orgány určia, že existuje reálne a bezprostredné ohrozenie života identifikovaných osôb. Štátne orgány prijímajú takéto preventívne a ochranné operatívne opatrenia za účelom čo najrýchlejšieho predídienia nebezpečným situáciám. Opätovne

Súd zopakoval aj to, že nestačí, že štátne orgány aspoň nejako konajú, ale je potrebné, aby prijali také opatrenia, ktoré zabránia páchatelom pokračovať v páchaní násillia.

Jedným z kritérií ako definuje *Osmanov* test opatrenia, ktoré musia štátne orgány prijať, aby si splnili ich povinnosti vyplývajúce z článku 2 Dohovoru, je, že takého opatrenia musia spadať do ich právomoci. Primeranosť právneho rámca je nevyhnutným predpokladom na to, aby štátne orgány mali v kritickom okamihu, *de iure* aj *de facto*, k dispozícii dostatočné operatívne opatrenia, keď sa rozhodujú o tom, ako reagovať v situácii domáceho násillia. Dostupné právne a operatívne opatrenia musia poskytovať štátnym orgánom dostatočnú škálu opatrení, z ktorých si môžu štátne orgány vybrať a ktoré sú primerané a proporcionálne (smrteľnému) riziku, ktoré štátne orgány vyhodnotili.

Súd takisto uznal dôležitosť plánov manažmentu rizika a koordinovaných podporných služieb pre obe domáceho násillia, keďže umožňujú štátnym orgánom prijať po vyhodnotení rizika primerané preventívne operatívne opatrenia. To zahŕňa rýchle zdieľanie informácií medzi zainteresovanými orgánmi a inštitúciami. Ak sa v prípade domáceho násillia vyskytujú aj deti, mali by byť o tejto situácii čo najskôr informované aj štátne orgány z oblasti ochrany detí, tak ako aj školy a iné zariadenia starostlivosti o deti. Adekvátne preventívne reakcie na domáce násillie často zahŕňa koordináciu medzi viacerými orgánmi. Súd vyzdvihol ako jedno z preventívnych opatrení aj programy pracujúce s páchatelmi domáceho násillia, v ktorých učia páchatelov nenásilnému správaniu.

Pri posudzovaní výberu vhodných preventívnych operatívnych opatrení je nevyhnutné, aby štátne orgány brali do úvahy, že takéto opatrenia musia byť schopné adekvátne a efektívne reagovať na identifikované ohrozenie života, ale zároveň nesmú štátne orgány prekračovať svoje právomoci, čo by mohlo viesť k porušeniu iných práv chránených Dohovorom, napr. práva na spravodlivý súdny proces alebo práva na súkromný život. Avšak v prípade ochranných a preventívnych opatrení je vo všeobecnosti nevyhnutný istý stupeň zásahu štátnych orgánov do súkromného a rodinného života páchatelov, najmä v súvislosti s ochranou života a iných práv obetí domáceho násillia. Vybrané opatrenia musia byť aj proporcionálne k povahe a závažnosti vyhodnoteného rizika.

Súd v rozhodnutí *Kurt proti Rakúsku* špecifikoval množstvo aspektov pozitívnych povinností štátov v zmysle článku 2 Dohovoru. Toto rozhodnutie je nepochybne prínosom v oblasti prevencie úmrtí v dôsledku domáceho násillia, keďže ukladá štátom množstvo

konkrétnych povinností za účelom ochrany obetí domáceho násillia. Je však škoda, že Súd v tomto konkrétnom prípade rozhodol, že nedošlo k porušeniu článku 2 Dohovoru zo strany štátu, keďže Súd nepovažoval riziko, ktoré hrozilo deťom sťažovateľky za reálne a bezprostredné, a teda podľa názoru Súdu neboli splnené všetky kritéria *Osmanovho* testu a Rakúsko tak neporušilo svoje pozitívne povinnosti vyplývajúce z článku 2 Dohovoru.

Či bolo riziko, hroziace sťažovateľke a jej deťom, reálne a bezprostredné je samozrejme diskutabilné. Súd dal v tomto prípade veľký dôraz na to, že rakúske štátne orgány vydali zákaz priblíženia k bytu sťažovateľky a že skontrolovali, či jej manžel nevlastní zbraň. Avšak nevzali do úvahy, že domáce násillie sa viaže k osobám, nie miestam (čiže k ohrozeniu sťažovateľky a jej detí mohli prísť aj mimo jej bytu a bytu jej rodičov) a že manžel sťažovateľky môže mať zbraň v nelegálnej držbe. Takisto nevzali rakúske štátne orgány dostatočne do úvahy skutočnosť, že manžel sťažovateľky opäť prepadol gamblingu, čo malo v minulosti za následok útok na sťažovateľku. Štátne orgány taktiež prikladali priveľkú váhu „príjemnému“ a pokojnému vystupovaniu manžela sťažovateľky voči polícii (čo im vytkol aj samotný Súd), ako aj tomu, že v minulosti zákaz priblíženia dodržal, čo však neznamená, že ho dodrží aj v súčasnosti, najmä s ohľadom na eskalujúcu povahu domáceho násillia. Problematické je aj to, že štátne orgány posúdili situáciu v rodine za rovnako závažnú ako v prípade prvého nahláseného útoku, keďže štátne orgány usúdili, že zákaz priblíženia je opätovne postačujúci na ochranu života sťažovateľky a jej detí, aj keď bolo zrejmé (napr. zo skutočnosti, že manžel sťažovateľky sťažovateľku znásilnil), že násillie v rodine eskaluje. Štátne orgány taktiež nevzali riadne do úvahy skutočnosť, že sťažovateľka pochádza z Turecka a teda z iného kultúrneho kontextu a čelí aj jazykovým bariéram.

Rozhodnutie ohľadom toho, či v prípade *Kurt proti Rakúsku* došlo k porušeniu článku 2 Dohovoru nebolo jednoznačné. V pomere 10 ku 7 rozhodli sudcovia a sudkyne ESĽP, že k porušeniu článku 2 Dohovoru nedošlo. Sedem sudcov a sudkýň však považovalo postup rakúskych štátnych orgánov za nedostatočný, najmä v oblasti posudzovania rizika, keďže rakúske štátne orgány nekonali podľa štandardizovaného postupu a podcenili ohrozenie života detí sťažovateľky a nevzali riadne do úvahy faktory, ktoré zhoršujú riziko ohrozenia života, ako napr. závislosť a mentálne problémy manžela sťažovateľky. V porovnaní s ostatnými analyzovanými prípadmi je zrejmé, že rakúske

štátne orgány postupovali promptne a do veľkej miery vzali do úvahy špecifický kontext domáceho násillia a podnikli určité kroky s cieľom zabrániť ohrozeniu života, ktorému čelila sťažovateľka a jej deti. Avšak je na pováženie, či nemali pre ochranu života sťažovateľky a jej detí prijať ďalšie opatrenia, ktoré mali potenciál ochrániť ich život, napr. vziať manžela sťažovateľky do väzby alebo informovať o situácii v rodine školu sťažovateľkiných detí.

Aj keď ESĽP v rozhodnutí *Kurt proti Rakúsku* definoval množstvo princípov, ktorými sa majú štáty riadiť v prípadoch domáceho násillia, je otázne, či sa týchto princípov sám pridržiaval pri rozhodovaní v tomto prípade, keďže napr. nenamietal to, že rakúske štátne orgány nevzali do úvahy, že násillie v rodine eskaluje, aj keď sám vo svojej judikatúre častokrát upozorňoval na eskalujúci charakter domáceho násillia a čo takáto eskalácia znamená pre reálnosť a bezprostrednosť domáceho násillia. Avšak, aj keď v tomto prípade nedošlo k zadostučineniu sťažovateľky zo strany Súdu, je možné považovať toto rozhodnutie za veľký krok vpred v ochrane práv obetí domáceho násillia.

4. VÝVOJ OSMANOVHO TESTU

Európsky súd pre ľudské práva považuje obe domáceho násillia za zraniteľné, a preto je potrebné pristupovať k ich ochrane so špecifickou starostlivosťou a tak štátom vznikajú v tejto oblasti špecifické povinnosti. Od prvého formulovania *Osmanovho* testu v roku 1998, prešiel tento test v prípadoch domáceho násillia významných vývojom. Prvým významným krokom bolo to, že ESĽP pri posudzovaní splnenia kritérií *Osmanovho* testu začal brať do úvahy špecifiká domáceho násillia, najmä čo sa týka reálnosti a bezprostrednosti rizika. Takisto je dôležité, že Súd mal vo svojich rozhodnutiach tendenciu analyzovať splnenie podmienok tohto testu flexibilnejšie ako v iných prípadoch násillia.

Už dlho sa z vnútra Súdu ozývali hlasy volajúce po revízii *Osmanovho* testu tak, aby bral plne do úvahy skutočnosť, že domáce násillie sa vo väčšine prípadov odohráva za zatvorenými dverami, a preto v okamihu, keď sa stane ohrozenie života obete domáceho násillia bezprostredným, nemajú štátne orgány častokrát už žiadnu možnosť zabrániť úmrtiu, a preto už môže byť na záchranu života obete domáceho násillia neskoro. Preto niektorí sudcovia a sudkyne ESĽP považovali požiadavku *Osmanovho* testu týkajúcu sa

bezprostrednosti ohrozenia života za zbytočnú, umelú a potenciálne nebezpečnú v kontexte domáceho násillia, keďže domáce násillie má tendenciu eskalovať a opakovať sa. Podľa názoru týchto sudcov a sudkýň by mali byť štandardy posudzovania, či štátne orgány v prípadoch domáceho násillia postupovali s náležitou starostlivosťou prísnejšie, ako v iných prípadoch násillia. Takisto považovali *Osmanov* test za možnosť pre štáty, ako sa zbaviť svojej zodpovednosti za úmrtia v dôsledku domáceho násillia v prípade, že reagujú príliš neskoro, keďže sa môžu „vyhovoriť“, že nebolo možné považovať ohrozenie života za reálne a bezprostredné. Sudca De Albuquerque, ako jeden z najvokálnejších obhajcov práv žien a obetí domáceho násillia, dokonca (ešte pre rozhodnutím ESĽP v prípade *Kurt proti Rakúsku*) navrhol v rozhodnutí [Valiuliene proti Litve](#)¹¹ možný nový text revidovaného *Osmanovho* testu aplikovateľného v prípadoch domáceho násillia. Ním navrhnutý text má nasledovnú podobu:

„Ak štát vedel alebo mal vedieť, že časť jeho populácie, ako sú ženy, je vystavovaná opakovanému násilliu a nezabráni ujme, ktorá postihuje členky tejto skupiny, keď čelia súčasnému (ale ešte nie bezprostrednému) ohrozeniu, je možné považovať štát za zodpovedný z porušenia ľudských práv, ktoré nastali v dôsledku jeho nekonania. Konštruktívna predpokladaná povinnosť predchádzať a chrániť je opačnou stranou kontextu rozšíreného násillia a týrania, o ktorom štátne orgány už vedia.“

Ako je zrejmé z navrhovanej formulácie revidovaného *Osmanovho* testu, sudca De Albuquerque vzal do úvahy skutočnosť, že vo všetkých štátoch Rady Európy naďalej pretrváva domáce násillie voči ženám a epidémiu výskytu tohto typu násillia, ako aj zraniteľné postavenie žien ako obetí domáceho násillia. To, že je domáce násillie vo všetkých krajinách Rady Európy také časté má za následok, že o ňom štáty vedia a sú povinné mu predchádzať a chrániť ženy pred týmto typom násillia. Takisto v tejto novelizácii *Osmanovho* testu sudca De Albuquerque pozmenil kritérium *Osmanovho* testu ohľadom bezprostrednosti rizika, pričom v jeho verzii testu stačí na to, aby bolo možné považovať štát za zodpovedný z porušenia jeho povinností to, že riziko bolo súčasné. To znamená, že uplatnil prísnejší štandard *Osmanovho* testu a prísnejšie kritéria posudzovania toho, či si štáty splnili svoje povinnosti. Iná časť sudcov však upozorňovala na to, že takýto prístup by predstavoval neprimeranú záťaž pre štáty a *Osmanov* test by

¹¹ Sťažnosť č. 33234/07, rozhodnutie zo dňa 26. marca 2013.

sa mal uplatňovať vo všetkých prípadoch rovnako. Tieto konflikty v súčasnosti vyvrcholili v rozhodnutí *Kurt proti Rakúsku*, ktoré je možné považovať za kompromis medzi týmito dvomi protichodnými postojmi. ESĽP na jednej strane neprijal novú formuláciu *Osmanovho* testu aplikovateľnú v prípadoch domáceho násillia, avšak prísne špecifikoval množstvo pozitívnych povinností, ktoré majú štáty v oblasti domáceho násillia, ako aj rozpoznal, že štáty by v prípadoch domáceho násillia mali pristupovať s náležitou starostlivosťou, berúc do úvahy špecifický kontext domáceho násillia.

ZÁVER

Na záver tejto publikácie si krátko zhrnieme súčasný stav *Osmanovho* testu v prípadoch domáceho násillia. Na základe princípov špecifikovaných najmä v rozhodnutí *Kurt proti Rakúsku*, sú štátne povinné pristupovať v prípadoch domáceho násillia s náležitou starostlivosťou a brať pri tom do úvahy špecifický kontext domáceho násillia, najmä skutočnosť, že domáce násillie má tendenciu eskalovať a opakovať sa. Okrem tohto Súd stanovil, že je nevyhnutné, aby štátne orgány okamžite reagovali na obvinenia z domáceho násillia. Štátne orgány musia posudzovať aj reálne a bezprostredné riziko, ktoré hrozí jednej alebo viac identifikovaných obetiam domáceho násillia (napr. deťom alebo rodičom primárnej obete domáceho násillia) prostredníctvom vyhodnotenia, ktoré je samostatné, proaktívneho a komplexné. Pri vyhodnocovaní toho, či je riziko reálne a bezprostredné, musia štátne orgány brať do úvahy špecifický kontext domáceho násillia. Ak štátne orgány na základe vyhodnotenia rizika zistia, že existuje reálne a bezprostredné ohrozenie života, sú štátne orgány povinné prijať preventívne operatívne opatrenia. Takého opatrenia musia byť primerané a proporcionálne zistenej úrovni rizika. Okrem tohto Súd špecificky uviedol, že riziko má byť posudzované prostredníctvom štandardizovaných nástrojov, štáty by mali pri vyhodnocovaní rizika brať do úvahy najnovšie poznatky a výskumy z oblasti domáceho násillia a pravidelne školiť svojich zamestnancov a zamestnankyne (vrátane policajtov a policajtiiek) v tejto oblasti a podporovať programy venujúce sa páchatelom domáceho násillie. Dôležité je aj to, že ESĽP rozpoznať závažnosť vyhrážok v prípadoch domáceho násillia a určil štátom povinnosti sa takýmito vyhrážkami riadne zaoberať.

Súčasná definícia povinností štátov v oblasti domáceho násillia ešte nie je ideálna a bolo by vhodnejšie, ak by sa ESĽP rozhodol vytvoriť nástroj, pomocou ktorého by mohol posudzovať splnenie povinností štátov špecificky v kontexte domáceho násillia. Avšak je zároveň nespochybniteľné, že za posledných 15 rokov došlo k významného pozitívnemu posunu v rámci špecifikovania konkrétnych povinností štátov v oblasti domáceho násillia, ktoré prispievajú k tomu, aby bolo obetí domáceho násillia čo najmenej. Avšak netreba zabúdať na to, že prevencia domáceho násillia sa nezužuje len na činnosť orgánov činných v trestnom konaní a na prevenciu úmrtia osôb v dôsledku domáceho násillia, ale je potrebné pracovať na prevencia domáceho a rodovo-podmieneneného násillia pomocou

rôznych zložiek štátu (napr. v rámci vzdelávania alebo v médiách), tak ako na to upozorňuje aj [Istanbulský dohovor](#). Ak by si všetky relevantné štátne orgány a orgány verejnej správy riadne plnili svoje povinnosti, ktoré im vyplývajú z Istanbulského dohovoru alebo z iných relevantných dokumentov, dochádzalo by menej k prípadom domáceho násillia, čím by sa odbremenili štátne orgány ako polícia a prokuratúra v tejto oblasti, a teda nedochádzalo by k ich nadmernému zaťažaniu a vznikol by priestor pre prehĺbenie povinností týchto orgánov v oblasti domáceho násillia (napr. v súlade s revíziou *Osmanovho* testu navrhovanou sudcom De Albuquerque).